

DOKUMENTUMOK

HCR/SVA/SR.1
Terjesztés
KORLÁTOZOTT
1956. november 21.
CSAK ANGOLUL

1. dokumentum

AZ EGYESÜLT NEMZETEK MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOSÁNAK HIVATALA

Koordinációs megbeszélés a Magyarországról jött menekültek kérdéséről a menekültekkel foglalkozó kormányzati és kormányközi szervezetek, önkéntes szervezetek, valamint az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosa Hivatalának részvételével, melyet a Nemzetek Palotájában⁸⁵ tartottak Genfben, 1956. november 13-án, kedden.

ÖSSZEFOGLALÓ JEGYZŐKÖNYV

ELNÖKÖL:

READ úr (a menekültügyi főbiztos helyettese⁸⁶)

JELLEN VANNAK:

Egyesült Nemzetek Európai Hivatala – PELT úr (igazgató), REHLING úr

Európai Migráció Kormányközi Bizottsága [ICEM] – TITTMAN úr (igazgató), JACOBSEN úr (igazgatóhelyettes)

Egyesült Államok Menekült Programja [USEP] – BROWN úr

Egészségügyi Világszervezet [WHO] – Dr. KAUL, Dr. RIJKELS

Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosának [UNHCR] Hivatala – READ úr (a főbiztos helyettese), PINEGAR úr és a Központ további vezető munkatársai

Menekültekért Dolgozó Önkéntes Szervezetek Állandó Konferenciája – JORDAN úr

Amerikai Baráti Szolgálat Bizottság [AFSC] – WOOD úr

Amerikai Egyesített Elosztási Bizottság [AJDC] – ELFENBEIN úr, SEIDENMAN úr

⁸⁵ A Nemzetek Palotája (francia elnevezés: Palais des Nations, angol elnevezés: Palace of Nations) 1929 és 1936 között épült Genfben, Svájcban, hogy a Népszövetség központja legyen. 1946 óta az Egyesült Nemzetek Szervezete európai részlegének ad helyet, amelyet 1949 és 1957 között az Egyesült Nemzetek Európai Hivatala (European Office of the UN) néven tartottak számon.

⁸⁶ A holland származású Gerrit Jan van Heuven Goedhart menekültügyi főbiztos 1956 júliusában hirtelen bekövetkezett halála után az amerikai James Read helyettes főbiztos lépett elő az UNHCR ügyvezetőjeként. Az 1956. decemberben főbiztossá választott svájci August Rudolph Lindt 1957. január elsején vette át hivatalát.

Testvéri Szolgálat Bizottság – ZIGLER úr, THOMPSON úr, TRIN úr
Értelmiségiek Segélyező Nemzetközi Bizottság – SILBERSCHEIN asszony
Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága – MAUNOIR úr, MATHEY [helyesen MATHEZ]
asszony
Nemzetközi Katolikus Jótékonyági Konferencia [CICC] – BOUVIER abbé
Nemzetközi Megmentési Bizottság [IRC] – De JAGER kisasszony
Nemzetközi Szociális Szolgálat – RIVIER kisasszony
Vöröskereszt Társaságok Ligája – DUNNING úr, HANTCHEF úr
Lutheránus Világszövetség – HOFFMAN úr
Országos Katolikus Jóléti Konferencia [NCWC] – St. JOHN úr, NORTON kisasszony
Tolstoy Alapítvány – McCracken úr
Egyesült HIAS Szolgálat – HORWITZ úr
YMCA Világszövetség – MOYSE úr
YWCA Világszövetség – DREIJER kisasszony, POLE kisasszony
Egyházak Világtanácsa [WCC] – CHANDLER úr, JABOOR kisasszony
ORT Világunió – GROSSMANN úr
Egyetemi Világsegélyező Szolgálat [WUS] – AITKEN úr, IOVENKO úr
Veteránok Világszövetsége – HEAPS úr

Az Európa Tanács meghívást kapott, hogy képviseltesse magát a megbeszélésen, de nem tudott képviselőt küldeni.

READ úr (a menekültügyi főbiztos helyettese) megnyitó beszédében kifejtette, hogy a megbeszélések célja, hogy a Magyarországról hirtelen elmenekültek válságos helyzetének megoldása érdekében információkat cseréljenek, és összehangolt akciótervet dolgozzanak ki. Felkéri a menekültek érdekében kifejtett akcióban részt vevő egyes szervezeteket és ügynökségeket, hogy röviden mutassák be, mit tesznek és kívánnak tenni. Noha nyilvánvaló, hogy egyes ügynökségek a Magyarországról jött menekültek mellett érdekeltek általában a magyar nép segélyezésében is, ez mégis két különböző kérdés, és az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosának Hivatala csak a menekültek kérdésével foglalkozik. Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése november 9-én határozatot fogadott el, amelynek B Része a következőképpen szól:

„B. *Tekintettel arra, hogy a szovjet katonai alakulatok durva és elnyomó cselekedeteinek eredményeként egyre több menekült kényszerül Magyarország elhagyására és menedék keresésére a szomszédos országokban;*

(1) *Felkéri a főtitkárt,⁸⁷ szólítsa fel az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosát, hogy más megfelelő nemzetközi szervezetekkel és az érdekelt kormányokkal konzultáljon azzal a szándékkal, hogy gyors és hatékony előkészületeket tegyenek a magyarországi menekültek sürgősségi segélyezése érdekében;*

(2) *Sürgeti a tagállamokat, hogy adjanak külön hozzájárulásokat e célra.”⁸⁸*

A kormányoktól a menekültek fogadása céljából érkezett felajánlások ideiglenes listáját szétesztették a jelenlévők között. Ebből a listából kiderül, hogy egyes kormányok tévesen abban a hiszemben vannak, hogy a menekültek között jelentős számban vannak kíséret nélküli gyermekek. Valójában az árvák és kíséret nélküli gyermekek száma rendkívül csekély, és arra kéri a szervezeteket, hogy ezt a tényt, amennyire lehet, tegyék közismertté.

Bécsben koordinációs bizottságot hoztak létre, amelyben az osztrák Belügyminisztérium, az Európai Migráció Kormányközi Bizottsága, az Egyesült Államok Menekült Programja, az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosa, a Nemzetközi Vöröskereszt, az Ausztriai Nemzetek Bizottsága Magyarország Segélyezésére és a menekültek érdekében dolgozó nemzetközi és nemzeti ügynökségek csoportjainak képviselői vannak jelen. Az osztrák Belügyminisztérium viseli a közvetlen felelősséget a menekültek gondozásáért és ellátásáért.

Minden jelenlévő tudatában volt a helyzet súlyosságának, és sokan közülük már személyes érintkezésben állnak a menekültekkel. Bizonyos osztrák körök várakozásaival ellentétben a menekültek beáramlása tovább folytatódik. Most az ország belsejéből jönnek és nem csupán Sopron környékéről. Noha a kormányok bőkezű befogadási felajánlásai elvileg elégségesek az egész eddig érkezett menekülttömeg ellátására, valószínűleg nem minden felajánlást tudnak teljesíteni, és a menekültek egy része bizonyára nem határozta el véglegesen, hogy kivándorol-e. Megoszlanak a vélemények arról, hogy sürgetni kell-e a menekülteket, hogy gyorsan végleges döntést hozzanak kivándorlásuk felől. Majdnem minden felajánlás végleges letelepedésre vonatkozik. Svájc már 1000 menekültet fogadott, és francia, valamint svéd missziók is megkezdték a válogatást.

Az tehát világos, hogy Ausztria bizonyos ideig jelentékeny problémával áll szemben, és szüksége van pénzügyi segítségre. A Főbiztos Hivatalának néhány nappal ezelőtti külön

⁸⁷ Hammarskjöld, Dag (1905–1961): svéd politikus. 1953–1961-ben az ENSZ főtitkára.

⁸⁸ Lásd *Az ENSZ Közgyűlésének a magyar menekültekkel kapcsolatos határozatai* című részt.

felhívására válaszul az Egyesült Államok kormánya egymillió dolláros hozzájárulást szándékozik adni, a kanadai kormány százezer dollárt fog adni, míg Dánia harmincezer dollárral járul hozzá az UNHCR és húszezer dollárral az ICEM költségeihez. Az osztrák kormányon kívül más kormányoknak is kétségtelenül szüksége lesz bizonyos pénzügyi segítségre az általuk vállalt menekültek befogadásához. Ami a Jugoszláviában tartózkodó Magyarországról jött menekülteket illeti, De Seynes, az Egyesült Nemzetek főtitkárhelyettese a New York-i jugoszláv delegációtól úgy értesült, hogy 200 és 300 között van a menekültek száma. A jugoszláv kormány egyaránt engedélyezte számukra, hogy kívánságuk szerint kivándoroljanak, Jugoszláviában maradjanak, vagy visszatérjenek Magyarországra.

PELT úr (az Egyesült Nemzetek Európai Hivatalának igazgatója) elmondta, hogy felkérte őt De Seynes úr, gazdasági és szociális ügyekért felelős főtitkárhelyettes, hogy felelősként koordinálja a genfi központú szervezeteket a Közgyűlés magyar nép segélyezésével kapcsolatos határozatainak végrehajtása érdekében. A menekültekkel kapcsolatos munka tekintetében a Menekültügyi Főbiztos Hivatala viseli a koordinációval kapcsolatos teljes felelősséget. Örülne viszont, ha a különböző szervezetektől tájékoztatást kapna a nem a menekülteket érintő munkájukról és terveikről is.

DUNNING úr (Vöröskereszt Társaságok Ligája) elmondta, hogy a Vörös Kereszt Nemzetközi Bizottsága és a Vöröskereszt Társaságok Ligája együttesen megállapodott, hogy egy hónapos időszakra gondoskodnak az Ausztriában lévő menekültek alapvető szükségleteiről. Azután újra át kellene tekinteni a helyzetet. A szükséges ellátmányt a nemzetközi [helyesen a nemzeti] Vöröskereszt társaságok, különböző önkéntes szervezetek és kormányzati források, nevezetesen az Egyesült Államok Hadseregének készletéből 127 000 dollár értékű élelmiszer és egyéb ellátmány biztosítja. A Vöröskereszt arra törekszik, hogy tevékenységét csak sürgősségi segélyezésre korlátozza, és nincsenek a menekültekre vonatkozó hosszú távú tervei.

TITTMAN úr (az Európai Vándorlás Kormányközi Bizottságának igazgatója) mondta, hogy a Bizottság a lehető legteljesebb mértékben együttműködik minden érintett ügynökséggel.

JACOBSEN úr (az ICEM igazgatóhelyettese) elmondta, hogy a menekültek befogadására vonatkozó, a kiosztott papírokon szereplő listákon túl a Bizottság ígéretet kapott a kormányoktól mintegy 200 000 dollár átutalására a Magyarországról származó menekültek dokumentálásának és szállításának költségeire.

BROWN úr (Egyesült Államok Menekült Programja) mondta, hogy az USEP vezetése már szétosztott mintegy 8000 személyes felszerelést, kilencezer takarót, 8000 lepedőt, 10 000

darab további felszerelést, és most folyik bizonyos mennyiségű konzerv szállítása. Az eddigi költségek mintegy 110 000 dollárra rúgnak, és további 100 000 dollárt utaltak röviddel ezelőtt meleg ruha vásárlása céljából. Az USEP Igazgatóság az NCWC-in, a Caritason, a WCC-én és az Evangélikus Segélyszervezeten keresztül végzi a munkát, szorosan együttműködve a Vöröskereszttel és az ICEM-mel. Nagy jelentőségű megoldandó kérdés maradt a megfelelő regisztrációs, dokumentációs és keresési rendszer létrehozása. Ez ideig az USEP 15 000 dollárt utalt regisztrációra. Nagy jelentősége van információs szolgálat létrehozásának, amely kezelni tudja majd a bizonyosan tömegesen érkező keresési igényeket. Ez közös munka lehetne a legmagasabb szinten, amelyet kétségkívül a Nemzetközi Kereső Szolgálattal együtt kellene végezni.

BROWN úr nagy fontosságot tulajdonított továbbá annak, hogy legyenek pontos információk arról, mire van jelenleg szükség, és hogy továbbra is teljesen elkülönítve kezeljék a menekültek és a Magyarországon élők segélyezését.⁸⁹ Nagyon örült, hogy megfelelő szervezetet hoztak létre Bécsben a legmagasabb szintű koordináció elérésére, és sürgette, tegyenek meg mindent a hasonló koordináció megvalósítására alacsonyabb szinten is, melynek révén elkerülhetőek a felesleges késlekedések és a jelenleg szétosztás alatt álló segély kapcsán felmerülő nehézségek. A pontos jelentőmunka szintén rendkívül fontos. A sajtóban és a rádióban eddig közzétett jelentések a humanitárius érzület hatalmas feltörését hozták mindenütt a népek között. A lehető legkevésbé kívánatos reakciókat váltaná ki, ha a későbbi jelentésekből kiderülne, hogy a számok és a szükségletek erősen túlzottak voltak. A Főbiztosi Hivatal egyik feladatának kell lennie, hogy ellenőrizze és összehangolja a kiadandó jelentéseket.⁹⁰

JORDAN úr (a Menekültekért Dolgozó Önkéntes Szervezetek Állandó Konferenciája) meglegedését fejezte ki a bécsi magas szintű koordinációt létrehozó intézkedések miatt, és egyetértett az előző felszólalóval, hogy hasonló koordinációnak kellene megvalósulnia minden műveleti szinten. Mindazonáltal még sok tennivaló van hátra. Kétségtelen, hogy a felkészültség elkerülhetetlen hiányosságai miatt az a mód, ahogyan az első menekülteket fogadták, sajnálatosan hiányos volt. Traiskirchenben⁹¹ semmi sem volt előkészítve, és gyakorlatilag nem voltak megfelelő eszközök. Továbbá, ha minden felajánlás a menekültek befogadására megérkezik, olyan problémák jelentkezhetnek, amelyeknek megoldása éveket

⁸⁹ Erőteljes amerikai kormányzati törekvés.

⁹⁰ Az UNHCR és általában az ENSZ magyar menekültüggyel kapcsolatos igen intenzív információs tevékenységéről lásd részletesen: Kecskés D. Gusztáv: „Pénzgyűjtés és propaganda. Az ENSZ intézmények információs tevékenysége az 1956-os magyar menekültválság megoldása érdekében”, *Századok*, 2012 (146. évf.) 1. sz. 109–145.

⁹¹ Traiskirchen: város Ausztriában Béctől 20 kilométerre délre.

vehet igénybe, hacsak nem vezetnek be valamilyen kielégítő regisztrációs rendszert. Az első napokban mindenesetre egyáltalán nem ellenőrizték a mozgást, és menekültek, köztük kísérő nélküli gyermekek hagyták el a tábor területét nyomtalanul, ismeretlen irányban. Rendkívül örült annak, hogy az Egyesült Nemzetek főtájkára felkérte a menekültügyi főbiztos hivatalát, hogy vállaljon felelősséget a menekültekért végzett munka összehangolásáért, és annak a reményének adott hangot, hogy az összes önkéntes szervezet nem csupán együttműködik azzal, de munkatársait is alárendeli annak, aki ki lesz nevezve a munka koordinálására. Lényeges, hogy felkészüljünk minden fejleményre, márpedig, ha a kiábrándulás és a bomlás fokozódik Magyarországon, sokkal nagyobb számú új menekült beáramlására lehet számítani.

Ami az önkéntes szervezeteket illeti, az ő sajátos hozzájárulásuk főleg az lehet, hogy egyénekként foglalkozzanak a helyszínen. Úgy vélte, hogy az Európai Migráció Kormányközi Bizottsága vállalja az általa szállított menekültek regisztrálását, így legalább lehetővé válik, hogy valamilyen módon rögzítve legyen, hol, mikor és mennyi ideig tartózkodtak. Levelek százai érkeztek már egyének tartózkodási helyével és hogylétével kapcsolatban. A feladat olyan óriási, hogy a jelenleginél sokkal több munkatársat igényel, és szerinte csak a legszorosabb együttműködéssel és a munkaerő leggazdaságosabb, a vallási és egyéb kötődéseket figyelmen kívül hagyó elosztásával kezelhető.

READ úr (a menekültügyi főbiztos helyettese) kifejezte, nincs kétsége afelől, hogy mindenki teljes mértékben egyetért az utolsó felszólalóval, csakúgy, mint annak szükségességével, hogy minden lehető meg kell tenni, hogy a menekülteket emberi lényekként kezeljék. Csak csodálhatjuk magas erkölcsi szintjüket és azt, hogy készségesen, zúgolódás nélkül elfogadják, amit felajánlanak nekik. Ami pedig sajátosan a regisztrációt érinti, a helyzet az első beáramlás napjai óta megváltozott, és senki sem hagyhatja el úgy Traiskirchent, hogy ne készülne róla feljegyzés. Postaszolgálatot is felállítottak, és intézkedéseket tettek, hogy zsebpénzt biztosítsanak. A felelőségek megosztását Bécsben és a helyszínen kell kialakítani. Egyetértett azzal, hogy fel kell készülni új helyzetre, és módot kell találni a gyorsabb cselekvésre annál, mint ahogyan ez gyakran a múltban történt.

DUNNING úr (Vöröskereszt Társaságok Ligája) kijelentette, hogy a Nemzetközi Vöröskereszt és az osztrák kormány már működtet egy regisztrációs rendszert. A nemzeti Vöröskereszt társaságok együttműködnek az írásbeli és távirati üzenetek továbbításában.

MAUNOIR úr (a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága) elmondta, hogy információk és keresési kérelmek érkeznek már az egész világról.

JORDAN úr elmondta, hogy az Amerikai Egyesített Elosztási Bizottság mintegy 5000 dolláros hozzájárulást nyújtott a Nemzetközi Vöröskeresztnek, és készpénzadományt is tett a

Belügyminisztériumnak. Szembe kell nézni a művelet pénzügyi jelentőségének és a pénzügyi felelősség megosztásának az egész kérdéskörével. Az ADJC felkérést kapott, hogy vállalja a felelősséget az illetékességi körébe tartozó menekültcsoportok felé, akiknek olyan sajátos szükségük vannak, amelyeket nem lehet betölteni egy fogadótáborban, és már találtak is szállást különleges otthonokban 250 ilyen menekültnek.⁹² Az osztrák Belügyminisztérium mindazonáltal csak arra az időre vállal felelősséget a menekültek alapvető gondozásáért és ellátásáért, amíg azok táborban maradnak, s akiknek becsült költsége 500 osztrák schilling fejenként egy hónapra. Szeretné tudni, hogy a Vöröskereszt által nyújtott sürgősségi segélyezés bele van-e számolva az osztrák hatóságoknak az általuk viselendő költségekre vonatkozó becslésébe.

DUNNING úr elmondta, hogy a Vöröskereszt az osztrák hatóságok kérelmére nyújt ételmezési, ruházati és orvosi segélyt. A menekültek magánszállásokra telepítésének felelőssége nem érinti ugyan a Vöröskeresztet, de a szervezet készen áll arra, hogy élelmiszert stb. biztosítson az ily módon elszállásolt menekülteknek is. Az osztrák hatóságok eddig azon a véleményen voltak, hogy a menekülteket ne táborokban helyezték el, ha más megoldást is tudnak biztosítani számukra.

HORWITZ [helyesen HOROWITZ] úr (Egyesült HIAS Szolgálat) azt mondta, hogy a HIAS, amely feladatának a letelepítést tekinti, további munkatársakat küldött Bécsbe, különösen azóta, hogy javaslatot tettek Washingtonban, hogy különleges erőfeszítéssel lehetővé tennék, hogy a Magyarországról jött menekültek kihasználják a Menekültsegélyezési Törvényt [Refugee Relief Act], mielőtt a törvény decemberben lejár.⁹³ Előre látható volt, hogy a menekültek más országokba szállítása közvetve érinteni fogja a HIAS Szolgálatot is, és valóban az első repülőgépnyi menekült Párizsba érkezése után nyomban az ottani HIAS irodát kereste a tengerentúli továbbutazás után érdeklődve. Örülne, ha tájékoztatást kapna az Egyesült Államok Menekültsegélyezési Törvénye által kínált kivándorlási lehetőségekről, és arról, hogyan fog végbemenni a regisztráció, és hogyan segíthetne a HIAS Szolgálat a kivándorlás támogatásában más tengerentúli célpontok felé.

GROSSMANN úr (ORT Világunió) elmondta, hogy az ORT, amely átképzéssel és szakképzéssel foglalkozik, jelenleg nem aktív a menekülteknek ebben a csoportjában, de

⁹² Az Amerikai [Zsidó] Egyesített Elosztási Bizottság elsősorban zsidó közösségeknek nyújt szociális és közösségi segélyprogramok révén segítséget. Lásd az *Intézmények* című részt.

⁹³ A Menekültsegélyezési Törvényt (Refugee Relief Act) 1953-ban hozta az Amerikai Egyesült Államok Kongresszusa, hogy helyettesítse a Hontalan Személyek Törvényét (Displaced Persons Act, 1948). A dokumentum lehetővé tette 214 000 bevándorló, köztük 45 000 kommunista országokból származó személy befogadását. A törvény hatálya 1956. december 31-én járt le.

nagyon érdeklődik az iránt, hogy mit tesznek velük, és örülnének, ha valamilyen módon együttműködhetnének.

De JAGER kisasszony (Nemzetközi Megmentési Bizottság) mondta, hogy az IRC felkészült arra, hogy segítséget nyújtson ott, ahol nincs biztosítva segély. Mindaddig személyes felszereléseket, nagy mennyiségű bébiételt és orvosi készletet osztottak szét, valamint zsebpénzt több mint 700 egyetemistának. Hosszabb távú segítséget valószínűleg főként az egyetemistáknak fognak nyújtani.

WOOD úr (Amerikai Baráti Szolgálat Bizottság) jelentette, hogy az AFSC önkéntes munkásainak egy kisebb csoportja van most Traiskirchenben, és arra összpontosítják erőfeszítéseiket, hogy a tábor tárgyi felszereléseit fejlesszék, az étellemezést és az általános ellátást más szervezetekre hagyva. A pénzadományokat, amelyek a londoni Baráti Szolgálat Tanácsán keresztül érkeztek, Bécsbe továbbították, hogy azokból koncentrált élelmiszereket, bébiételeket és csokoládét vásároljanak.

AITKEN úr (Egyetemi Világsegélyszolgálat) kifejtette, hogy a WUS kezdetben nem tett közzé külön felhívást, hanem nemzeti szervezeteinek azt ajánlotta, hogy a sürgősségi segélyhez való hozzájárulásukat a nemzeti Vöröskereszt társaságokon keresztül küldjék el. Nagy számban voltak ugyanakkor spontán akciók az egyetemeken, amelyek mindaddig összesen legalább 200 000 svájci frankot eredményeztek, valamint sok ösztöndíj-felajánlást. Ha már a sürgős szükségleteket kielégítették, figyelmet kellene szentelni a hosszú távú szükségleteknek is, különös tekintettel a menekültek közt lévő egyetemistákra. A WUS most kinevezett egy helyszíni titkárt bécsi székhellyel, és az Egyetemisták Nemzeti Unióival együtt felállított egy koordinációs bizottságot, amelyen keresztül a magyar egyetemistáknak nyújtott segély továbbítható. A WUS és a koordinációs bizottság a legszorosabb együttműködésben kíván dolgozni a Menekültügyi Főbiztos Hivatalával és más szervezetekkel.

ZIGLER úr (Testvéri Szolgálat Bizottsága) elmondta, hogy a jelenlegi sürgősségi helyzetben a Testvéri Szolgálat Bizottsága szoros együttműködésben dolgozik az Egyházak Világtanácsával.

HOFFMAN úr (Lutheránus Világszövetség) mondta, hogy a jelenlegi vészhelyzetben ügynökségük együtt dolgozik az Egyházak Világtanácsával és a Testvéri Szolgálat Bizottságával. Jelentős mennyiségű pénzt gyűjtöttek különböző országokban; a nemzeti bizottságaikhoz szóló felhívásokban nem tettek éles különbséget a Magyarországról jött menekültek segélyezéséhez és a Magyarországon belüli segélyezéshez való hozzájárulások között. Így a Lutheránus Világszövetség most hozzá kíván járulni a menekültek

segélyezéséhez Ausztriában, de nyitva kívánja hagyni a lehetőséget, hogy a hamarosan összegyűlő pénzalapok egy részét később Magyarországon használja fel.

St. JOHN úr (Országos Katolikus Jóléti Konferencia) részletesen ismertette a szervezete által a Vöröskereszt rendelkezésére bocsátott orvosi, gyógyszer- és élelmiszer-ellátmányt és ruházatot, amelyet Magyarországra kívántak küldeni, valamint az Ausztriában lévő magyar menekültek számára biztosított élelmiszer-, ágynemű- és készpénzadományokat. További ellátmányok is elérhetőek lesznek a Vöröskereszttel való egyeztetés nyomán. Az NCWC magyarul beszélő tanácsadókat is biztosít, akik letelepedésükkel kapcsolatos tanácsokkal látják el a menekülteket a táborokban és az NCWC-irodáknak. Az NCWC-csapat az ICEM regisztrációs munkájában is segít.

MOYSE (YMCA) kifejtette, hogy szervezetük az YWCA-val együtt dolgozik Ausztriában. Sürgették különböző államokban élő tagjaikat, hogy egyházakon és nemzeti Vöröskereszt társaságokon keresztül küldjenek hozzájárulásokat.

Szervezetként fő tevékenységük a magukon a táborokon belüli munka lesz, és képviselőket küldtek Ausztriába, hogy szervezzék ezt a munkát. A sürgősségi táborok zsúfolt körülményei miatt nincs hely YMCA/YWCA-központok létesítésére, ezért felhívást tettek közzé előre gyártott épületek beszerzésére vagy az ezek vásárlásához szükséges pénz összegyűjtésére. Az eddigi válasz biztató.

Az YMCA engedélyt kapott, hogy a táborban lakók között dolgozzon, és reméli, hogy a Salzburg mellett létrehozott táborban is működhet majd.

MOYSE úr említett az Ausztriában lévő új menekültek érdekében tett további YMCA-kezdemenyvezéseket is, mint amilyen például a „magyar kiló” [?] és a norvégiai mozgalom felajánlása 50 kísérő nélküli gyermek befogadására.

DREIJER kisasszony (YWCA) rávilágított, hogy szervezete, amely együtt dolgozik az YMCA-val, hasonlóképpen felhívott arra, hogy gyűjtsenek pénzalapokat egyházakon és más nemzeti csatornákon keresztül. Látva a nők és a gyermekek magas arányát az Ausztriába érkezett menekültek között,⁹⁴ képviselőt küldtek az országba, hogy szervezzen YWCA központokat a táborok közelében.

RIVIER kisasszony (Nemzetközi Szociális Szolgálat) kijelentette, hogy a Nemzetközi Szociális Szolgálat négy szociális munkást küldött Bécsbe, hogy segítsen az egyéni problémák megoldásában a menekültek között.

⁹⁴ A férfiak létszáma a menekültek között valójában jelentősen felülmúlta a nők számát.

SILBERSCHHEIN asszony (Menekült Értelmiségieket Segélyező Nemzetközi Bizottság) kijelentette, hogy szervezete szolidaritási pénzalapot nyitott az új menekültek javára: a svájci diplomásokhoz intézett felhívások hozzájárulásokat eredményeztek. A felhívásokat kiterjesztették más országok nemzeti bizottságaira is. A pénzalapot a menekültek között lévő diplomások segélyezésére fogják fordítani, és a segítség mértéke az összeg nagyságától fog függeni.

CHANDLER úr (az Egyházak Világtanácsa) beszámolt róla, hogy szervezete összehangolja tevékenységét a Lutheránus Világszövetséggel és a Testvéri Szolgálat Bizottságával a Magyarországon lévő népesség segélyezésében és a Magyarországról Ausztriába került menekültek megsegítésében egyaránt. Két konvojt juttattak be Magyarországra, és bizonyos javakat tartalékolnak abban a reményben, hogy ezek is bekerülnek majd. Igen jelentős pénzüsségeket és ellátmányokat kaptak különböző országokban lévő WCC-központjaiktól.

Szervezete 2000 tonna élelmiszert és több száz tonna más árucikket bocsátott Bécsben és Salzburgban a Vöröskereszt rendelkezésére. Elérhetővé tettek továbbá gyógyárakat és orvosságokat, valamint autókat azok szétosztásához a Vöröskereszt rendelkezéseinek megfelelően. Megemlítette a sajátos babapelenka-szolgálatot is, amelyet a táborokban állítottak fel. Ehhez hozzájön még, hogy a WCC átmeneti szálláshelyeket nyitott számos menekültnek Ausztriában.

Szervezete tapasztalt, németül és magyarul beszélő személyzetet küldött Ausztriába, valamint magyarul beszélő lelkipásztorokat. A Migráció Bizottságának [ICEM] rendelkezésére bocsátottak egy csoportot, hogy segítsen a menekültek regisztrálásában.*

Úgy találták, hogy miközben a kormányok ajánlották fel a menekültek befogadását területükre, az adott országok helyi önkéntes szervezeteire hárultak át a befogadás feladatai, és a különböző országokban intézkedéseket tettek, hogy megérkezésüktől fogva foglalkozzanak a menekültekkel.

Arról érkeztek hírek Chiléből és Argentínából, hogy ezek az országok hajlandók korlátlan számban magyar menekülteket befogadni, ha azokat a WCC támogatja.

Hangsúlyozta továbbá, hogy szervezete gyakran tart értekezleteket más ügynökségekkel, összehangolja tevékenységét velük és az ausztriai helyi szervezetekkel is.

* A magyar menekültprobléma kapcsán a WCC által alkalmazott és az USEP által fizetett tanácsadók lettek munkába állítva, hogy segítsenek a tanácsadásban egyéni ügyekben. Erre az Egyházak Világtanácsa és az USEP közti egyezmény keretében került sor. [Az eredeti dokumentumban szereplő lábjegyzeteket csillaggal jelezzük.]

McCRACKEN (Tolstoy Alapítvány) elmondta, hogy szervezete nem kapcsolódott be közvetlenül a magyar sürgősségi segélyezés problémájába, de arra fel van készülve, hogy képzett személyzetet biztosítson tanácsadási és regisztrációs feladatokra. Továbbá rendelkezésre bocsát gépkocsi szállítási lehetőséget, amikor erre felkérlik.

HEAPS úr (Veteránok Világszövetsége) elmondta, hogy szervezetük nem foglalkozik sürgősségi segélyezéssel, és a legjobb módja, hogy előmozdítsák az erőfeszítéseket, ha készpénzadományt adnak a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának, és arra kérik különböző országokban lévő tagjaikat, hogy támogassák az Egyesült Nemzetek Magyarországgal és a menekültekkel kapcsolatos határozatait. Úgy érzi, hogy a leghasznosabban az átképzés terén tudnak segíteni, és a Veteránok Világszövetsége tanácsaival a Menekültügyi Főbiztos Hivatalának rendelkezésére áll ezen a téren.

BOUVIER abbé (Nemzetközi Katolikus Jótékonyági Konferencia) elmondta, hogy a katolikus szervezetek rendelkezésre bocsátottak elsősegély-szállítmányokat, és a Svájcból küldött két teherautónyi szállítmány érkezett meg elsőként. Az NCWC azonnal megkezdte tevékenységét. Szálláslehetőségeket kínáltak fel a menekülteknek Ausztriában egyéneknek és nagy csoportoknak egyaránt, és a Caritas elszállásolt mintegy 3000 embert ebben az országban saját központjaiban.

A katolikus szervezetek nem csupán gyors anyagi segítséget nyújtanak, de ezekben a válságos időkben figyelmet fordítanak a menekültek lelki szükségleteire is.

Úgy érzi, hogy sok menekült vonakodik attól, hogy elhagyja Ausztriát, és távol kerüljön Magyarországtól. Számukra a legkielégítőbb megoldás, ha Ausztriában szállásolják el őket, így később, ha kívánnak, vissza tudnak térni Magyarországra.

Dr. KAUL (Egészségügyi Világszervezet) beszámolt a WHO újabb akciójáról, melynek során mentálhigiénés szakembert küldtek, hogy tanulmányozza a tábori életnek a menekültekre tett hatását. Kinyilvánította, hogy szervezete a Menekültügyi Főbiztos Hivatalának rendelkezésére áll, és megtesz minden tőle telhető intézkedést, amelyet az UNHCR, az osztrák hatóságokkal konzultálva, javasolhat.

JACOBSEN úr (az Európai Migráció Kormányközi Bizottságának igazgatóhelyettese) kijelentette, hogy teljes egyetértésben van a Menekültügyi Főbiztos Hivatalával és az osztrák kormánnyal a követendő politikát illetően.

Az ICEM elsődleges célja, hogy a különböző kormányok időleges vagy végleges menedék felajánlásainak megfelelően a lehető leggyorsabban elszállítsa az új menekülteket. Elismerik, hogy a regisztráció fontos, de a bizottságot nyugtalanítja, hogy a felállítandó rendszer nehogy annyira bonyolult legyen, hogy késedelmet okozzon. Céljuk, hogy a

menekülteket olyan gyorsan elszállítsák Ausztriából, amennyire az még rendezett körülmények közt lehetséges.

A második cél, hogy regisztráljanak minden táborban és táboron kívül lakó menekültet, egyrészt hogy teljes listájuk legyen ezekről a menekültekről, másrészt a kivándorlásra való előkészítés céljával. Úgy látják, hogy jelentős számú táborokon kívüli menekült van, akiről az osztrák hatóságoknak nincs tudomásuk.

Mindeddig öt csapatot állítottak fel, hogy végezzék a regisztrációt, és segítsenek a kormányzati kiválogató küldöttségeknek. Két további csapat működik Graz⁹⁵ és Villach⁹⁶ központtal.

Ezúton tájékoztatja a megjelenteket a Bizottság által hozott két döntésről:

(1) bármely új menekült, aki Ausztrián kívüli országban másodlagos menedéket kapott, ezt követően is jogosult további migrációs támogatásra – például ha egy menekültet ideiglenesen Svájcba szállítottak, és másik országba akar menni, a migrációs támogatás továbbra is a rendelkezésére áll;

(2) azok a menekültek, akik elfogadható okoknál fogva vissza akarnak térni Ausztriába, utazásukhoz segítséget kapnak.

Az Egyesült Államok kormánya vizsgálja Magyarországról jött 5000 új menekült feltételes befogadásának lehetőségét, akiket nem vetnének alá az Egyesült Államok Menekültsegélyezési Törvényében előírt követelményeknek,⁹⁷ és a megkívánt eljárást az Egyesült Államokba való megérkezés után folytatnák le.

Amennyiben néhány ily módon befogadott menekült vissza kívánna térni, a Vándorlási Bizottság szintén segíteni fog.

Jacobsen úr meg kívánja köszönni az önkéntes szervezetek segítségét, különösen a regisztráció céljára rendelkezésre bocsátott autókat, gépkocsikat és írógépeket.

Úgy érzi, általános megegyezés van a különböző ügynökségek közti felelősségek alábbi megosztásában:

1. A Menekültügyi Főbiztos Hivatala a mindenre kiterjedően egyeztető ügynökség a Magyarországról jött menekültekkel kapcsolatos egész munka tekintetében, és az ICEM szívesen dolgozik együtt ezzel a Hivatallal.

⁹⁵ Város Ausztriában. Stájerország osztrák tartomány székhelye.

⁹⁶ Város Ausztriában. Karintia tartomány 2. legnagyobb városa.

⁹⁷ A Törvény 11. bekezdésének (a) pontja például előírja: „E törvény alapján nem kaphat vízumot és nem fogadható be az Egyesült Államokba külföldi állampolgár, akinek jellemét, jó hírét, mentális és fizikai egészségét, történetét és e Törvény alapján való kiválaszthatóságát először alaposan ki nem vizsgálja és jelentésben le nem írja az Egyesült Államok kormányának az Elnök által kijelölendő ilyen hivatala vagy hivatalai, és ezeket a vizsgálatokat minden esetben olyan módon és olyan időben fogják lefolytatni, ahogyan a vizsgáló hivatal vagy hivatalok szükségesnek fogják meghatározni.

2. A Nemzetközi Vöröskereszt gondoskodik a sürgősségi ellátásról.

3. A Vándorlási Bizottság [ICEM] felelős a regisztrációért és a menekültek szállításához szükséges dokumentációért, és megszervez vagy koordinál minden Ausztriából történő elszállítást.

4. Az önkéntes szervezetek az egyik legfontosabb szerepet játsszák Ausztriában is és később, amikor a menekültek megérkeznek a másodlagos befogadás vagy a végleges letelepedés országaiba.

READ úr (a menekültügyi főbiztos helyettese) egyetért a hatásköröknek ezzel a felosztásával. Hivatala a sürgősségi helyzet kezdetétől hangsúlyozza, hogy mennyire fontos a menekültek Ausztriából való gyors elszállítása, és ezt kifejezte a kormányokhoz küldött felhívásában is. Attól fél, hogy ha a világ szimpátiája által kiváltott lendület megtörik, a menekültek befogadása lassú munkaerő-válogatássá alakul.

A Közgyűlés felkérte az UNHCR-t, hogy tegyen intézkedéseket a sürgősségi segítyezés érdekében. Úgy véli, hogy a leghatékonyabb sürgősségi segítségnyújtás az, ha a lehető legtöbb menekültet a lehető leghamarabb elszállítják Ausztriából. Természetesen megfelelő előkészületeket kell tenni a regisztráció, az elszállítás stb. érdekében, de gondot kell rá fordítani, hogy ne legyenek késedelmek. Ezért nagyon örül, hogy hall az elért előrehaladásról és az érintett szervezetek szoros koordinációjáról.

Az UNHCR-központ egyik vezető tisztségviselője jelenleg Bécsben van, és megpróbál a sürgős elszállítás mellett e menekültek számára hosszú távú letelepítési rendszert is létrehozni.

A jövőbeli eljárást illetően, Read úr azt javasolta, hogy a jelen lévő csoport következő értekezlete előtt egy albizottság folytasson megbeszélést. Az albizottság tagjainak javasolta saját Hivatalának, az ICEM-nek, az USEP-nek és a Vöröskeresztnek egy-egy képviselőjét, valamint a Menekültekért Dolgozó Önkéntes Szervezetek Állandó Konferenciájának képviselőjét Jordan urat, és az Állandó Konferencia tagjainak két másik, Jordan úr által kijelölt képviselőjét.

A javaslatot támogatta JACOBSEN úr, és egyhangúlag elfogadták.

JACOBSEN úr (ICEM), válaszolva JORDAN úr kérdésére, a megbeszélésen elmondta, hogy az osztrák kormány beleegyezett, hogy 18 hónapra érvényes visszatérési engedélyt ad azoknak a menekülteknek, akik elhagyják Ausztriát.

CHANDLER úr kérdésére READ úr kifejtette, hogy az Egyesült Államokat megkérdezték, mérlegeli-e olyan Magyarországról jött menekültek befogadását, akik

Ausztrián kívül, más országban nyertek átmeneti menedéket. A Menekültsegélyezési Törvény rendelkezései miatt ez nagy nehézségekbe ütközik.

JORDAN úr az utóbbi néhány nap fejleményeit látva úgy vélte, hogy a helyszínen még sok a tennivaló, különösen az éppen érkező menekültek gondozása tekintetében, és sürgősen szükség van a táborok minőségének javítására is.

READ úr (a Menekültügyi Főbiztos helyettese) elmondta, hogy Hivatalának tudomása van a problémáról, amelyről bécsi képviselője tárgyalásokat is folytat az osztrák kormánnyal. A katonai barakkok kérdését jelenleg mérlegelik, és egy katonai tábort már átadtak a menekülteknek.

Megköszönte a jelen lévő képviselőknek, hogy ilyen módon megosztották az értesüléseiket. Lehetséges, hogy a sürgősségi helyzetet nem éppen ideálisan kezelték, de a lehető legjobb eredmények elérése érdekében minden erőfeszítést megtesznek az együttműködésért.

PELT úr (az Egyesült Nemzetek Európai Hivatalának igazgatója) úgy vélte, helyes volt, hogy a Főbiztos Hivatala hívta össze az értekezletet, mivel leginkább a menekültproblémával foglalkoztak. Vannak mindazonáltal a segélyezésnek más területei is, és úgy véli, hogy a sürgősségi helyzet még távolról sem múlt el. Arra kérte a jelenlévőket, hogy, amennyiben az elkövetkezendő napokban és hetekben felmerülnek olyan problémák, amelyekben az Egyesült Nemzetek a Közgyűlés elfogadott határozatai alapján segítséget tud nyújtani, hozzák a tudomására problémáikat és javaslataikat. A szándék nem az, hogy maga az Egyesült Nemzetek szervezzen segélyprogramot, de ha az ENSZ az önkéntes szervezetek munkáját segíteni tudja, ő a legnagyobb örömmel lesz segítségükre.

READ úr (a menekültügyi főbiztos helyettese) bejelentette, hogy mivel ő rövidesen New Yorkba megy, Pinegar úr fogja összehívni az albizottság első ülését.

Az ülést délután 1 óra 10 perckor berekesztették.

[Függeléként a dokumentumhoz csatolva]

Egyesült Nemzetek
Tájékoztatási Osztály
Sajtó- és Publikációs Részleg
Egyesült Nemzetek, New York

(A sajtó tájékoztatására – nem hivatalos irat.)

1956. november 22.

A Főbiztos londoni Hivatalának közleményei
Hozzájárulások a magyar menekültek segélyezéséhez

(Az alábbiak az ENSZ londoni Információs Központjától érkeztek.)

Az alábbi szöveg az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának londoni Hivatala által ma Londonban kiadott sajtóközlemény:

Az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosának az egyesült királyságbeli képviselője ma közölte, hogy 75 000 font összeget tartalmazó csekket kapott ma reggel London főpolgármesterétől. Ez a pénz, amely a főpolgármester Országos Magyar- és Közép-Európai Segélyalapjából származik, az éppen Ausztriába érkezett magyar menekültek azonnali elszállásolásának céljára szolgál.

Továbbá Nagy-Britannia és Észak-Írország ENSZ Társasága 35 000 fontot bocsátott rendelkezésre az Ausztriában lévő magyar menekültek azonnali segélyszükségleteire. Ebből az összegből 20 000 font a News Chronicle⁹⁸ felhívása nyomán, míg 15 000 font az ENSZ Társaság külön Magyarország felhívása révén gyűlt össze.

Tegnap bejelentették, hogy a brit kormány 20 000 font mértékben azonnali hozzájárulást kíván küldeni az Osztrák Kormány Menekültalapjába, és 15 000 fontot az Egyesült Nemzetek főtitkára által a magyar segélyezésre és a menekültbefogadás céljára létrehozott két alapba.

Archives of the United Nations Office in Geneva (a továbbiakban: AUNOG): Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, Summary record of the Co-ordination Meeting on the Question of Refugees from Hungary, between Governmental and Intergovernmental Organizations and Voluntary Agencies working for Refugees, held at the Palais des Nations, Geneva, 13 November 1956, restricted (1956. november 21.). G. I. 30/2 (Situation in Hungary, Relief measures, Refugees), Jacket n° 1 (29 October – 14 December 1956).

⁹⁸ A News Chronicle londoni brit napilap volt 1930 és 1960 között, amelynek szerkesztőségét a Brit Liberális Párt támogatói között tartották nyilván.